

18

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх.№	353-03-9
Дата	04 / 02 2003г.

15²²
/

**ТРИДЕСЕТ И ДЕВЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
КОМИСИЯ ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ**

С Т А Н О В И Щ Е

На Комисията по правни въпроси

ОТНОСНО: Определението на Конституционния съд от 21.01.2003 г., получено на 22.01.2003 г. с приложено искането на Общото събрание на гражданската колегия на Върховния касационен съд на Република България, с което Народното събрание е конституирано като страна по к.д. № 23/2002 г., за установяване противоконституционност на §§ 17, 20, 21, 23 и 34 на Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс /обн., ДВ, бр.105/2002 г./

На редовно заседание, проведено на 30.01.2003г., Комисията по правни въпроси обсъди Определението на Конституционния съд от 21.01.2003 г., получено на 22.01.2003 г. с приложено искането на Общото събрание на гражданската колегия на Върховния касационен съд на Република България, с което Народното събрание е конституирано като страна по к.д. № 23/2002 г., за установяване противоконституционност на §§ 17, 20, 21, 23 и 34 на Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс /обн., ДВ, бр.105/2002 г./ и взе следното становище.

В основата на отправеното искане на ОСГК на ВКС за обявяване на противоконституционността на посочените текстове в ЗИДГПК стои разбирането, че понятието за касационна функция съгласно чл.119 от Конституцията на Р България не може да включва навлизането във фактическата страна на спора и формирането на собствени доказателствени и фактически изводи.

Този извод е неверен и необоснован. Той не почива на историческото и сравнително-правно понятие за функциите на касационната инстанция по граждански дела и не съответства на конституционно установените принципи на правораздаването. Касационната инстанция е вид контролно-отменителна инстанция, наред със съществуващото в редица страни ревизионното обжалване. Основните белези на този тип обжалване са следните: двуфазност на производството; регламентирането на отменителни основания; недопустимост на нови факти и доказателства по време на първата, отменителна фаза на производството; възможност за отхвърляне на жалбата като неоснователна и оставяне в сила на обжалваното решение, което поражда правните последици. Не е белег, типичен само за въззивното производство, разглеждането и решаването на материалния спор по същество. В правните системи на всички държави, които регламентират касационно или ревизионно обжалване, съществува възможност контролиращият съд да продължи производството след отмяната на порочното решение с фаза по съществуването на спора, в която става напълно допустимо и възможно посочването на факти и доказателства, а оттам – и собствена дейност по тяхната преценка. С това не се подменя характерната за този тип

обжалване контролираща функция на съда, а точно защото тя е осъществена по време на първата, отменителна фаза, следва замяната на отменения акт с друг, безпорочен съдебен акт по същество. Следователно, недопустимостта на собствена дейност по преценка на доказателствата и фактите, а оттам – недопустимост на посочването на нови факти и доказателства пред касационната инстанция, е характерно само за първата, отменителна фаза в нейната дейност. Атакуваните от ВКС норми не предвиждат възможност ВКС да осъществява дейност по същество по време на отменителната фаза. Точно обратното – с §§ 18 и 20 ЗИДГПК предвижда възможност за провеждане на втора фаза в рамките на касационното производство, едва в която става допустимо посочването на нови факти и доказателства, а оттам – и възможност за касационната инстанция да извършва преки доказателствени и фактически изводи.

Провеждането на втора фаза в дейността на касационната инстанция, в която самият касационен съд осъществява собствена дейност по съществото на материалния спор е в хармония с принципите за бързина и процесуална икономия, което е в пряка връзка с постигане на ефективност в правораздаването. По този начин се постига и гаранция за установяване на истината в процеса, защото се препятства възможността за безконечно отлагане на делата и отдалечаване във времето на преценката на доказателствата. Понятието за касационна функция трябва да бъде тълкувано в съответствие с целите на правораздавателната защита – ефективност и бързина. Постигането на тези цели е основният стремеж и на последните законодателни промени в процесуалните норми. Не бива да се подминава и фактът, че решаването на спора от касационната

инстанция като последна инстанция по същество след повторната отмяна на въззивното решение, ще дисциплинира дейността на самия касационен съд и ще осигури настъпването на очакваната и от страните, и от обществото като цяло стабилност в гражданскоправните отношения.

По конкретните атакувани параграфи:

По § 17: Буди недоумение само по себе си атакуването на този параграф. Той само предвижда необосноваността като самостоятелно отменително основание. Самият касационен съд в своето ТР № 1/ 2001 г. предвижда необосноваността като отменително основание. Обстоятелството, че според неговото тълкуване то следва да се разглежда като вид нарушение на процесуалните правила най-малко може да означава, че § 17 противоречи на Конституцията. Видовете отменителни основания не са конституционен приоритет, а въпрос на конкретен законодателен подход. В законодателствата или практиката на отделните страни необосноваността се третира различно, без да се поставя под съмнение нейния характер на специфичен касационен повод. Аргументите на ВКС по-скоро идват от несъгласието касационната инстанция да решава сама делото при констатирана необоснованост на обжалваното решение. Това законодателно разрешение обаче се намира не в атакувания § 17, а в следващия § 18 ЗИДПК, който е извън петитума на отправеното до КС искане. Както обаче вече беше посочено по-горе, няма никакво съмнение възможността на касационната инстанция сама да разгледа и реши делото и да направи собствена преценка на фактите, след като в първата, отменителна фаза на производството е стигнала до извода за необосноваността на въззивния акт.

По § 20: Не може да бъде споделено разбирането на ВКС, че събирането на факти и доказателства от касационната инстанция превръща нейните функции във въззивни. Те наистина са такива и следва да бъдат такива досежно възможната втора фаза на касационното производство. Опасението, че подобни факти и доказателства ще подлежат на едноинстанционно разглеждане е неоснователно. Поначало логиката в хода на едно производство може да доведе до обсъждането на определени материали по делото само в рамките на една инстанция по същество. Така ще бъде в случаите когато фактите са посочени за първи път пред въззивната инстанция и макар нейното решение да е обжалвано пред ВКС, той е отхвърлил жалбата като неоснователна. Позоваването на чл.231, ал.1, б."а" е неуместно. Именно защото става дума за извънредно производство, отменителното производство по чл. 231 и сл. има само една фаза, контролна по своя характер. Касационното обжалване обаче е стадий на висящото съдебно производство и правилата за неговото провеждане не могат да дублират тези, отнасящи се до извънредните способности за контрол. Дейността на ВКС по съществуващия материалния спор не подменя и не пречи на осъществяваната от него контролна функция, а следва във времето осъществяването на тази функция. Несъстоятелно е твърдението, че по този начин се въвежда несъществуващо отменително основание – непълнотата на доказателствата. Доказателствата и фактите са допустими не за да се атакува и да бъде отменено обжалваното решение, а защото то вече е било отменено на едно от предвидените в закона отменителни основания.

По §§ 21 и 23: Самостоятелната обосновка на конституционносъобразността на тези текстове е излишна, тъй като тя следва от вече изложеното относно конституционносъобразността на предходните два параграфа.

По § 34: Преценката за “вероятна основателност” на иска дълбоко се различава от осъществяването на същинската дейност по преценка на доказателствата и фактите при решаването на делото по същество. Това е едно условно понятие, което почива на предположения, изведени от наличието на определени в закона формални основания. Именно затова и самото обезпечително производство е самостоятелна, специфична форма на процесуална защита, която е функционално свързана с исковия процес, но не е нито част от него, нито е пряко свързана с правомощията на съответната инстанция, която осъществява действия в рамките на исковото производство. Още повече – настоящият текст на чл.308, ал.1 ГПК позволява по тълкувателен път да се запълни с конкретно съдържание. Нещо повече обаче, самото спиране на изпълнителното производство от ВКС/ чл.218б, ал.3-6/ е вид обезпечителна мярка, която по законовата презумпция се основава на извода за “вероятна неоснователност” на иска, но съществува в ГПК от 1999г. и се налага от касационната инстанция. Що се отнася до общата възможност за обезпечаване на иска в касационния стадий на делото, такава не би следвало да се поставя изобщо под съмнение при осъществяване на втората фаза по съществуването на спора. Ограничаване на принципната възможност за обезпечение на иска в касационната фаза на производството би нарушило правото на страните на обезпечителна защита, доколкото нуждата от обезпечение съществува до влизане на

решението в сила, а също и след това – до налагане на обезпечителна мярка в рамките на следващото принудително изпълнение.

На последно място, следва да се възрази и срещу съображението на ВКС, че с дейността си по съществуващото на спора касационната инстанция няма да може да осъществява конституционното си задължение за върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите. Такова твърдение е невярно, защото с въвеждането на допълнителни правомощия на касационната инстанция по съществуващото на делото не се отнема или ограничава основната ѝ контролно-отменителна функция. Точно обратното, самото решаване на конкретното дело е възможно само след като ВКС е осъществил в пълна степен своята контролна функция и в резултат на това е стигнал до извода, че обжалваното решение е порочно.

От всичко изложено дотук може да бъде направен изводът, че искането на ОСГК на ВКС за обявяване противоконституционността на §§ 17,20,21,23 и 34 е неоснователно и следва да бъде отхвърлено.

Становището бе прието с 8 гласа “за” и 7 “въздържали се”.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
 ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
 КОМИСИЯТА
 /ДОЦ. Д-Р АНЕЛИЯ МИНГОВА/
 НАРОДНО СЪБРАНИЕ

